

SIMÉN DOMOKOS

NEVEDEN HÍVTALAK ... ENYÉM VAGY

77 Zsolt 6; Ézs 43,1

Kedves 50 éves érettségi találkozón résztvevő jelenlevő és a részvétünkkel emlékező, csak lélekben velünk lévő barátaim, testvéreim! Mikor a régi 50-58-as évi napokról-évekről, a hajdankorunkról emlékezem, nem a Zsoltáros gondolatmenetébe állok be csak, hanem régi unitárius iskolánk egyik legkiválóbb növendékének, Borbáth Károly történésznek hozzám írt levelének egy kérése tülekedik bennem szólásra. Ezt írta: „Mikor történelmünk tarlóján kalászkodsz, ne feledkezzél meg az iskoláinkról.” Kalászkodásaim közt a tények meggyőztek, hogy egy létfontosságú kérdésünket toltta elém kedves barátom.

Mivel nem kívánok most nektek prédikálni, hanem beszélgetni magammal, magunkkal és az Istennel az összeollózott bibliai versek zöld fényénél, gondolom, nem mondok valótlan, mikor azt állítom, hogy emberi életünkben az iskola egy jövőnkét meghatározó közösségi tényező. Nem csak a nagy iskolákra gondolok, hanem a hegyek markába szorított, kis falusi iskolákra is. Elmélkedve a régmúlt időkről, a nemzetünknek oly fontos 60 évéről, 1800-1860 közti évekre, tanulságnak 3 iskolát és annak tanítóit idézném. Magyar-szentbenedeken e 60 év alatt 5 tanító lakott az iskolában, de csak 12 évben

volt tanítás... Ma talán még 20 magyart sem lehet találni ott, ahol annak idején a gyermekek létszáma évenként 6-17 között változott. Magyarsáros egy eldugott falu, hol az egyfalusi tanító és lelkész összhangja megteremtette az algimnáziumi rangot, 7 osztályban tanított, olyan „ditséretesen”, hogy a szász és a román papnak készülő gyermekeket a „tanító keze alá adták.” Küküllődombón az 1842-ös év fordulópont. 3 tantermes „néposkolát építettek”, a falusi óvodák közt az elsőt 92 gyermekkel megalapították, a gyermekeken keresztül a szülőkkel Olvasó Egyletet, Mérsékleti Társaságot (pálinkát nem ittak), négy-szólamú férfikart, Temetkezési Segélyegyletet, Faiskolát létesítettek. A tanító keze alá más falusi és más vallású gyermekek közül 29-et is járattak. Mindhárom iskola kőből, téglából, mészből vagy vályogból épült. Nem az iskola határozta meg az átélni vagy túlélni kérdésre a feleletet, az iskola lényegét, hanem annak a szelleme, a tanítóknak a tanítása és főleg a nevelése. Mert az igazi iskola nem kőből, hanem annak a szelleméből, lélekből épül. Ezt szólítja az élet, ezzel felelünk jellemben, hűségben. A gyermeket egy életre szólóan eljegyez egy iskola, mintha ezt mondaná: „Enyém vagy”, én adtam jellemednek, egyéniségednek, emberségednek az alapkövét. Engem hordozol.

Az első osztályfőnöki órára, ha még emlékeztek, néhai Molnár István tanár úr vette a névsort és nevünkön szólított. Ezzel a névsorral jegyzett el akkor minket a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium magának; és mi az iskolát magunknak. Az idők folyamán bővült és apadt a létszám 22-ről 70-re, de azt a közösségi szellemet mindenkinek egyformán adta, és egyformán hordoztuk azt. Meghatározta életünket, Almamater, második édesanyánk lett. Megtanultuk, hogy a falás kenyeret 2-3 felé is lehet törni, úgy is elég; hogy a közösség jó- és balsorsban megtartó és erősítő; hogy veszélyek árán is segíteni kell egymáson.

Ma 50 év után az osztályfőnöki órán néhai tanáraink közül 4-en hallgatták osztályfőnökünk névsorolvasását. Kevesen mondtunk, mondhattunk „Jelent” a szólításra, a legtöbb név után csak a néma emlék és csend felelt. Kérdhetném, miért, Istenem? Miért szeretted őket jobban, mint mi és a családjuk? ... Tudom, hogy ez iskola szellemének bennük is emléket állítottál.

Ézsaiást Isten nevéen szólította, és azt mondta: „Enyém vagy”, és ő mindig „jelennel” felelt Isten ügyében. Minket ma az iskolánk szólított és megkértett annyi év után is: „Kié vagy?” Eszünkbe jut a fél évszázad, a munka, az öröm, a csalódás, a család... sok minden, de ma jelesre feleltünk, mikor a valóságok osztályfőnöki óráján úgy vallottunk, hogy ehhez az iskolához tartozunk, ennek lelkét-szellemét hordoztuk magunkban és ez az iskola a miénk, melynek utolsó évesei voltunk az államosítás előtt. Ennek szellemében és tanításában feleltünk a család, a társadalom, a munka, az élet különböző helyzeteiben feltett kérdésekre.

Egy belső szellemi lángot kaptunk a tudásban és a lélekben. Kellott a láng, mert életünk keresztútjain világított, és vacogtató időkben meleget adott. Most összehoztuk apró lángjainkat, hogy egy tábortüzet rakjunk. Emlékek-élmények lángja mellett, ez 50 éves találkozó tábortüze mellett még kell a fény, a világosság és kell a melegség.

Illyés Gyula szavai visszajárnak bennem gyakran: „A valamire való embernek minden alkalom jó arra, hogy találkozzon.” A találkozás megvolt és úgy láttam, hogy mi „valamire való emberek voltunk.” Az este a Duna Tv-ben a hősök napját mutatták Budapesten. Úgy érzem, hogy az a mi napunk is volt, hisz a félszázadnyi időben, a gerinc- és jellemet törő esztendőkhöz csendes hősök voltunk, melyhez a biztatást ez iskola szelleme adta. S ha majd az örökélet hajójában fogunk elfeküdni, a csendes hősök is hősi halottjai lesznek ennek az iskolának. Addig Hirohito japán császár szavai erősítsenek iskolánk szellemi örökségében, ki akkor mondta ezeket, mikor látszólag minden összeomlott: „Legyél bátor és hű / Mint a fenyő / Mely színét akkor sem változtatja, / Mikor a hó / Az ágát / A földre nyomja.” Ámen.

SIMÉN DOMOKOS

BÚCSÚBESZÉD A TANÍTVÁNYOK NEVÉBEN

(Dr. Molnár István temetésén)

Tanár Úr kérem! Én készültem, nem erre a koporsójával való találkozásra. Kedves Pista bácsi és Pista bátyám, a volt tanítványai nevében nem temetni jöttem, hanem köszönetemet kifejezni a tanárnak és búcsúzni az igaz embertől. Épületek, iskolák és múzeumok nem csak kőből épülnek, hanem lélekből, főleg lélekből. A tanári kar adja meg mindenik iskola lelkét, szellemét. Ez az iskola igazi értelme. Mikor 1939-ben a gimnáziumba jöttem, a kőből való iskola félelmét és görcsét, az én első osztályfőnököm, Molnár István tanár úr oldotta fel a lélek iskolájává. Most tudatosan tudom, hogy a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium lélekből épült, léleknek, lelkünknek. Igen, mert a tanítás nem cél volt, hanem eszköz, a megmaradásra a gerinctörő időkben, minden balsorsban. Jókai szerint úgy neveltek, hogy tudták, hogy egy nemzetet nem a szerencse, hanem a balsors jellemez. Balsorsunkban arra neveltek, hogy a nemzetünkhöz való tartozást, Illyés Gyula szerint, vállalnunk kell, megalkuvás nélkül, mindig „Ahogy lehet”.

Magyar anyanyelvünk penge élességével tesz különbséget az alkudni és a megalkudni fogalmak, magatartások: a félni és a félteni között. Pista bátyám féltette a múltat a jövőtől és ezért életében és munkájában megalkudhatatlan volt minden időben... nem félt, hanem féltett.

Nem tudnám jellemezni életét és munkáját másként, mint a Biblia meghatározásával: IGAZ PÉLDA-EMBER VOLT.

Példát adott abban, hogy az igaz szó és a szelídlelkűség olyan erő, mely mint a röntgen, mindent igazán megmutat.

Az ismeretgyűjtésben és annak közkinccsé tételében előttünk járt. Gyűjtötte múltunk mozaikjait, hagyományaink cserép-darabjait igaz önismeretünkért. Előadásaiban, írásaiban ezt adta tovább. Kiszélesítette a lelki és a szellemi Magyarországot nemzetközi előadásaiban, melynek három alkalommal előadó-társa voltam én is Budapesten és Debrecenben. Nemzetközi szinten is tartott Doktorok Kollégiumában és beépítette a Nyikó mentét, Keresztúrt a lelki és Szellemi Magyarországra.

Példát adott abban is, hogy megmaradásunk biztosítéka, magyarságunk megmaradása e kettősség egységében van. Ezért vállalta magas egyházi tisztéseinket, falvanként lelátogatva, a legnagyobb egyházkörben. Népi megmaradásunk biztosítékát az egyházban látta és munkálta. Példa-ember volt, mert nemcsak tudta, hanem munkálta is azt.

Példája volt az őrtornyot vigyázó embernek, kinek nem volt nyugdíj nélküli élete, hanem örök tevékenység volt utolsó perce is.

Az ész hisz a halálban, a koporsóban, mert ez Isten törvénye, a lélek nem akar hinni. A láthatatlanul mögöttem álló évtizedek tanítványai bizo-

nyítják, hogy Molnár István tanár úr nem halt meg, bennünk él Amerikától Ausztráliáig, szelleme benne él a gimnázium történelem szorította, az iskola padjaiban ülőkben, velünk maradt megalkuvás nélküli példája, nem a félésben, hanem az örökségek féltésében, a balsorsban is hűségében, a példa emberség megtartásában és a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium lélekből-léleknek épült iskolájában.

Adjon Isten nyugalmat tanár-bátyánknak, nekünk példát életéből. Isten legyen vele, Isten legyen velünk.